ДНЕВНИКЪ

(стенографический)

НА

V Обикновенно Народно Събрание

(втора редовна сесия).

XI ЗАСѢДАНИЕ, ПЕТЪКЪ, 4 НОЕМВРИЙ 1888 ГОДИНА.

(Начало въ $1^1/_4$ часа послѣ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя г-на Д. Тончева).

Прѣдсѣд.: (Звъни). Засѣданието се отваря. Г-нъ Секретарь ще прочете поименния списъкъ на г-да прѣдставителитѣ, за да се констатира кой присѫтствува и кой отсѫтствува въ днешното засѣдание.

Секр. А. Байчевъ: (чете списъка). Отсѫтствуватъ: Георги Живковъ, Д. Грековъ, Иванъ Стойновъ, Петко Поповъ, Никола Станевъ, Цено Леонкевъ, Василъ Брънчевъ, Павелъ Костовъ, Д-ръ Странски, Стоянъ Сребровъ, Димитръ Стояновъ, Хр. Ивановъ, Радко Ярановъ, Димитръ Караивановъ, Георги Чолаковъ, Георги Поповъ, Иорданъ Маноловъ, Илия Маджаровъ, Замакъ Исмаиловъ, Славчо Тъпчилещовъ, Стоянъ Сердаровъ, Галибъ Х. Еминовъ, Янко Георгевъ, Х. Маринъ Цековъ, Мико Гицовъ, Мехмедъ Бочакчиевъ, Хюсни Бей Сюлейманов, Димитръ, Златевъ, Д-ръ Стефановъ, Иосифъ Богдановъ, Д-ръ Я. Геровъ, Кота Кафеджийски, Лазаръ Тюлевъ, Илия Щърбановъ, Златко Радойковъ, Гога Крьстевъ, Стаменъ Митовъ, Ефтимъ Друмевъ, Петръ Зографски, Георги Цанковъ, А. Мазеновъ.

Прѣдсѣд.: Отъ 279 души народни прѣдставители, въ това засѣдание, отсѫтствуватъ 41 души. Има, слѣдователно, изискуемото отъ законътъ число, за да се открие засѣданието и да се пристѫпи къмъ разискване положенитѣ на днешенъ редъ въпроси. Г-нъ Секретарь ще прочете скратения протоколъ отъ миналото засѣдание.

Секр. Юр. Симеоновъ: (Чете скратения протоколъ отъ XI засѣдание.

Прѣдсѣд.: Има ли нѣкой отъ г-да говорившитѣ да направи забѣлѣжка върху прочетения скратенъ протоколъ? (Нѣма). Значи приема се за точенъ.

Първъ въпросъ отъ дневния редъ е прѣдложението на г-на Д-ра Цачева за нарушението на чл. 107-й отъ Конституцията.

Моля г. Д-ръ Цачевъ да развие своето прѣдложение.

Д-ръ М. Цачевъ: (Отъ трибуната). Г-да прѣдставители! Прѣди да почна да говоря върху членътъ 107 отъ Конституцията, считамъ за нуждно да възстановя една истина, за която нѣма нужда да отивамъ да искамъ дълги и широки справки. Справкитѣ сѫ *стенографическитѣ протоколи*, и тѣ ще ви покажатъ, че когато Д-ръ Минчо Цачевъ е искалъ да говори по 107-й чл., не е казалъ думата *тълкуване*, която сѫществува въ дневния редъ, Д-ръ Цачевъ въ VII-то засѣдание едно по друго е казалъ, че ще говори върху *нарушението* на чл. 107-й отъ Конституцията, и сега ще се постарая да възстановя прѣдъ васъ, г-да прѣдставители, лошитѣ послѣдствия отъ такова едно нарушение, безъ обаче да искамъ да отдавамъ вината на нарушителитѣ му, или пъкъ да ги обвинявамъ. Слѣдъ като се възстанови тая истина, за която, вий г-да прѣдставители, ако невѣрвате на мене, мисля, че ще да повѣрвате на стенографическитѣ протоколи, пристѫпвамъ сега къмъ въпросътъ.

Вий знаете, г-да прѣдставители, съдържанието на 107-й членъ отъ Конституцията. Тоя членъ — нѣка ми

бѫде позволено да го прочетѫ. (*Гласове:* Знаемъ го, знаемъ го. Тоя членъ, г-да прѣдставители, гласи слѣдующето: „Членоветѣ на Събранието иматъ право да правятъ на правителството запитвания, а надлѣжнитѣ министри сѫ длѫжни да отговарятъ на тия запитвания".

Щомъ, г-да прѣдставители, тоя членъ на основния нашъ законъ е така ясенъ и положителенъ, на мене не остава друго да доказвамъ, освѣнъ да докажя това, което искамъ; сирѣчь, неговото прѣнебрѣжение или нарушение. Не трѣбватъ, мисля, други доказателства; тѣ сѫ прѣдъ васъ, на всички ни сѫ раздадохѫ стенографическитѣ протоколи отъ V-то Обикновенно Нар. Събрание, първата му редовна сессия. Щомъ, г-да прѣдставители, се заинтересувате и прочетете, да обърнете листоветѣ на стенографическитѣ протоколи отъ бившата първа сессия на V-то Обикновенно Нар. Събрание, ще срѣщнете по-вече отъ 48 запитвания. Между тѣхъ ще срещнете, че само на 14 е отговорено, а другитѣ оставени безъ послѣдствие. Сирѣчь, не се счело за нуждно да се отговори и на тѣхъ.

Сега на мене принадлѣжи да развия другъ единъ въпросъ, г-да прѣдставители. Принадлѣжи да направя анализъ, да разгледамъ въ подробности отъ каква важность сѫ биле тия запитвания, направени отъ г-да прѣдставителитѣ, и да ли тия запитвания сѫ могли да бѫдѫтъ оставени безъ послѣдствия.

За да не ви утегчавамъ, и за да не ме опрѣкнете че ще ви занимая, г-да прѣдставители, съ праздни работи, както що иматъ тоя обичай нѣкои отъ г-да прѣдставителитѣ, то азъ ще се постарая да бѫдѫ и кратъкъ и ясенъ, и да ви докажа математически, че 2 и 2 правятъ 4. (*Гласове*: вѣрно).

Г-да прѣдставители! — Гнъ Прѣдсѣдателю! моля Ви, имайте добрината да кажете да мя не закачатъ, че азъ съ частни лица нѣмамъ расправия.

Прѣдсѣд: Моля ви г-да прѣдставители, да се съобразявате съгласно чл. 10-й отъ правилникътъ.

Д-ръ М. Цачевъ: (Продължава.) Ако си допусна да говоря неприлични и докачителни думи, тогава могѫтъ да ме прѣкѫсватъ. (*Прѣдсѣд.:* Нѣма никой да ви прѣкѫсва, говорете.) Благодаря ви.

Така, въ XX-то засѣдание, отъ 21-й Ноември миналата 1887 год., прѣдставителя Д. Ц. Коцовъ е направилъ едно запитване, г-да прѣдставители, отъ една голѣма важность. Запитване, което съдържа въ себѣ-си нарушение на единъ законъ, или неизпълнение на единъ законъ. Въ това си запитване г-нъ Коцовъ е искалъ едно изложение за публичнитѣ търгове, които се правени отъ Военното Министерство; запитване, основано на чл. 9-й отъ законътъ за публичнитѣ търгово. За мое голѣмо съжаление, казвамъ, г-да прѣдставители, че обърнахъ всичкитѣ страници на стенографическитѣ протоколи, отъ първий до послѣдний листецъ, сирѣчь, отъ първа книга на протоколитѣ до края на послѣднята VI-та книга, и не срѣщнахъ нито една дума, за че се е внесло въ Събранието изискуемото нуждно обяснение, което чл. 9-й отъ законътъ за публичнитѣ търгове задължава надлѣжния министръ да прѣдстави такова обяснение на почитаемото Народно Събрание.

Ако искате, г-да прѣдставители, ще ви цитирамъ още едно запитване. Единъ почитаемъ прѣдставитель Т.-Назарджикски, ако се не лжа г-нъ Стаменовъ (*гласове:* Стойменовъ), Стойменовъ въ 44-то засѣдание на Народното Събрание е направилъ 5 запитвания на разни министри, и само г-нъ М-ра на Вѫтрѣшнитѣ Работи му е отговорилъ на едно запитване, а четири-тѣхъ други сѫ погрѣбани.

Щомъ като възстановихъ това, г-да прѣдставители, азъ ще се повърна да изпълня обѣщанието си, т. е., да докажа какви лоши послѣдствия има, когато чл. 107-й отъ Конституцията не се зачита и не се уважява.

Г-да прѣдставители! не се срамувамъ ни най-малко да кажа, че всички, които знаете да четете и пишите, а и неможе да незнаете да четете и пишите, че трѣбва да бѫдете грамотни (смѣхъ.), вий сте прочели и сте се заинтересували, и сте прочели разнитѣ конституции на разнитѣ конституционни държави. Тамъ вий ще видите, че има почти подобенъ членъ да сѫществува, и не почти, но безъ съмнение сѫществува подобенъ членъ въ всичкитѣ конституционни държави.

Тоя членъ не е никакъ излишно написанъ, а е написанъ главно за да даде на Българскитѣ граждани оная пълна свобода, които чрѣзъ васъ, народнитѣ прѣдставители, да може да искаже своитѣ болки, да можете да искажете болкитѣ на своя народъ. И не мислете, г-да прѣдставители, че тия законодатели когато сѫ писали тоя членъ 107, сѫ мислили въ Нар. Събрание, въ тая священа ограда, че ще стават запитвания само за лични обиди.

Г-да прѣдставители! понеже тоя членъ дава пълно право на Българскитѣ граждани чрѣзъ устата на своитѣ народни прѣдставители, които тѣ пакъ сами сѫ избрали, да исказватъ болкитѣ на народа, и на основание чл. 93-й отъ държавния основенъ нашъ законъ, който казва:

„Всѣки членъ на Нар. Събрание има право да исказва свободно своето мнѣние, и да дава гласъ по свое убѣждение и съвѣсть," народнитѣ прѣдставители иматъ право да отправятъ къмъ г-да м-ритѣ запитвания.

Сега, г-да прѣдставители, азъ въ заключение ще кажа само това, че народнитѣ прѣдставители нетрѣбва да изоставятъ тоя членъ да бѫде така немилостиво нарушаванъ. Защото, това право е дадено на г-да народнитѣ прѣдставители, и тѣ — г-да прѣдставителитѣ когато направятъ запитвания, на тия запитвания, биле тѣ глупави, биле умни, надлѣжнитѣ министри трѣбва да даватъ исканитѣ отговори и обяснения съгласно основния нашъ законъ на държавата по всички запитвания.

Ето защо азъ искамъ тукъ — не съмъ повдигналъ въпросътъ съ цѣль да искамъ нѣкакво наказание съгласно чл. чл. 153 и 154 отъ Конституцията — но само като народенъ прѣдставитель, повдигналъ съмъ въпросътъ, за да изпълня една своя длъжность, и да кажа, че съмъ отъ онія, който не иска да замълчава това, за което ми е дадено право отъ основния нашъ законъ на държавата.

на българския гражданинъ, и азъ искамъ това право други да го непотискатъ.

М-ръ Стамболовъ: Почитаемия депутатъ отъ Дряново, ако помните добрѣ, г-да прѣдставители, пьрвий пѫтъ, когато да се турне на дневенъ редъ разискването на чл. 107 отъ Конституцията, не каза, нито че е нарушенъ тоя членъ, нито, че иска да му се даде едно тълкувание. Той каза само: „да се турне на дневенъ редъ чл. 107 отъ Конституцията“. Това прѣдложение бѣше и смѣшно и не умѣстно. И заради това даже, още въ сѫщото засѣдание единъ другъ прѣдставитель отъ Търново прѣдложи за дневенъ редъ *заглавието* на Конституцията. И едното и другото прѣдложение имаха ед наква важность и значение. Г-нъ Д-ръ Цачевъ, както се види, е поелъ отъ горѣ си задачата да защищава правата на прѣдставителитѣ, които сами не ги защищаватъ. Той не каза отъ трибуната, че е направилъ запитване, на което е искалъ отговоръ и не му се е отговорило. Напротивъ, той излѣзе да говори за запитвания, направени отъ други прѣдставители, които сами трѣбваше да поис катъ обяснения отъ насъ министритѣ, които седимъ тукъ на банката, защо не имъ е отговорено. Вие знаете за питвания за какво ставатъ и какъ ставатъ; знаете и това, че много запитвачи, слѣдъ като направятъ запитване, турне се на дневенъ редъ, отпослѣ го намѣрятъ за неумѣстно, и не настояватъ на него; или турнато на дневенъ редъ, като доде да се разисква, ако отсѫтствува запитвача, отхвьрля се. Щомъ станатъ такива случаи съ запитванията, тѣ немогѫтъ да се четатъ, че практиката е такава: запитвача чете своето запитване, Министра отговаря. Прѣдсѣдателя пита запитвача: доволенъ ли е отъ дадения отговоръ или не, ако е доволенъ, разисквания понататъкъ не се допущатъ. Ако пъкъ не е доволенъ, пита се тогава Народ. Събрание желае ли да се продължатъ дебатитѣ по запитването или не. Ако Събранието се счете задоволно отъ отговора на М-ра, разискванията пакъ се прѣкѫсватъ и се минава на другъ въпросъ отъ дневенъ редъ. Въ противенъ случай, щомъ Събранието се произнесе че е недоволно отъ отговора на М-ра, тогава се продължава дебатирането, и М-ра или се бламира или се уважава това, което даде за обяснение. Слѣдователно, на запитвача се дава право, споредъ правилника и Конституцията, когато е въ засѣданието, неговото запитване да се разглѣжда, щомъ е турнато на дневенъ редъ. Защото, отъ 300 души прѣдставители единъ е, който запитва М-ра съ цѣль да го бламира или съ друга цѣль. Той развива запитването си и М-ра му отговаря. Щомъ обаче той, запитвача, не е тукъ, въ засѣданието, самъ да развива запитването си, нито Д-ръ Цачевци, нито Станчевци иматъ право да питатъ, защо М-ра не е отговорилъ.

Азъ мисля, г-да прѣдставители, че ний ако искаме да бѫдемъ прави и послѣдователни, трѣбва което говоримъ най-напрѣдъ да мислимъ какво говоримъ и какво правимъ. Да говоримъ че билъ турнатъ на разискване чл. 107 отъ Конституция та за нарушение и прѣнебрѣжение или за тълкуването му?! Г-нъ Д-ръ Цачевъ, завчера нищо повече не каза отъ това, че туря на дневенъ редъ чл. 107 отъ Конституцията. Колкото за неговата смисъль, той е ясенъ, правилника го обяснява добрѣ: М-ра отговаря на запитванията въ продължение на сѫщата сессия. И М-ритѣ не се боятъ да отговарятъ на кое да е запитване. Миналата сессия имало 48 запитвания, на които не било отговорено. Какво отъ туй? Ако би настоявали прѣдставителитѣ, щѣше да имъ се отговори. Но тѣзъ, които сѫ направили запитвания отишле си. Какъ да имъ се отговори? Дохожда запитването на дневенъ редъ, вика се Дамянъ Цековъ да развие запитването си, нѣма го, отишелъ си, естественно, че то се заличава отъ дневния редъ. Сѫщо г. Д-ръ Цачевъ, като говори за нарушение на тоя чл. трѣбваше да каже, че той еималъ запитване и не му е отговорено. Но той не каза подобно нѣщо. Азъ се надѣя, въ тая сессия, както е тръгнала работата съ запитвания, да има 400 такива, но и 500 да бѫдѫтъ пакъ на всички ще отговоря, па ако желаете искупъ на всички, ако желаете на едно по едно. Не се боимъ ние отъ запитвания. И това което правимъ, правимъ го прѣдъ цѣль свѣтъ, а не прѣкрито.

Но мень ми се струва, че г. Д-ръ Цачевъ не му е толкова за 107 чл. на Конституцията, колкото да клъвне военното министерство. Има прѣдставители, които, за честь на Народното Сѫбрание, нѣматъ работа съ това министерство. Не е обаче такъвъ случайтъ съ г. Д-ръ Цачева. И той като говори за законность и справѣдливость, трѣбваше да не става подрядчикъ. И ако не е станалъ подрядчикъ, не трѣбваше да приеме да бѫде и прѣдставитель. Да бѫдешъ прѣдставитель и да доставлявашъ гнили ботуши, не сѫ работи съвмѣстими. . . . (*Гласове*: вѣрно!). Ако сме нарушили 107 чл. и трѣба да бѫдемъ дадени на сѫдъ, заповѣдайте. Но искамъ да чуя тѣзъ прѣдставители, които направиха запитвания иматъ ли претенция срѣщу насъ. Ако не отговоря на Генова и Гарванова и прочие запитвачи, нека питатъ тѣ, но да пита г-нъ Д-ръ Цачевъ, това не разбирамъ. Защото излиза, че сайби вериръ, телялъ вермесъ. Слава богу прѣдставителитѣ и Ц-градско училище ако не сѫ свьршили, могътъ да запитватъ, нѣматъ нужда тукъ отъ адвокати. Тукъ има прѣдставители на народа, всѣки защищава неговитѣ права и интереси. Нека помолимъ г-нъ Д-ръ Цачева вмѣсто насъ да дава подъ сѫдъ, да даде себѣ си на сѫдъ на съвѣстьта си и да не дохажда тукъ като прѣдставитель, когато е и прѣдприемачъ. (*Гласове*: вѣрно! — рѫкоплѣскания).

Т. Китанчевъ. Г-да Прѣдставители! По тоя въпросъ ставамъ и искамъ да кажя нѣколко думи. Могѫтъ тѣзъ мои думи да не бѫдѫтъ угодни на нѣкои отъ нашитѣ приятели, но като се подигна въпросъ, азъ считамъ за нуждно да кажя мнѣнието си.

Азъ незная миналата година кои сѫ правили запитвания, искали ли сѫ да имъ се отговори на тѣхъ, или сѫ ги направили само за салтанатъ да се покажатъ, че и тѣ питатъ и заплашватъ министритѣ. Незная, отъ друга страна да ли наистина е имало запитвачи, съгласни да си оттѣглятъ запитванията. Но отъ друга страна

немога да не призная, че 107 чл. на Конституцията е съвършенно ясенъ. Той казва:

„Членоветѣ на Събранието иматъ право да правятъ на Правителството запитвания, а надлѣжнитѣ министри сѫ длъжни да отговарятъ на тия запитвания".

Тъй щото, тукъ стои думата *длъженъ*, а не *има право*. Ако бѣше само *има право*, тогава ще излѣзеше, че М-ра ако иска, ще отговаря, ако не — нѣма да отговори. Обаче тукъ е написано *длъженъ* да отговори. Послѣ, чл. 41 отъ правилника е сѫщо тъй ясенъ. Вие, г-да, които сѣдитѣ тукъ, вие сте го гласували. Той казва: „Като получи запитването, бюрото го съобщава своеврѣменно въ прѣписъ на надлѣжния Министръ, който е длъженъ да отговори по него още въ сѫщата сесия".

И тъй, щомъ не се е отговорило на нѣкое запитване, излиза, че не е билъ испълненъ чл. 107 отъ Конституцията и чл. 41 отъ правилника. Сега, споредъ казването на г. М-ра Президента излиза, че, ако би нѣкой прѣдставитель да направи запитване, трѣбва въ всѣко засѣдание да се дига и иска отговоръ отъ М-ра, и да казва: Г-не М-ре, кажете, имате ли намѣрение да отговорите на запитването ми или не? (*Гласове*: не е истина). Ако е тъй, то е друго нѣщо, но се прѣдполага, че който прави запитване непрѣмѣнно ще получи отговоръ какъвто и да е, и то до крайтъ на сесията непрѣменно. И затова всѣки се остава да прави запитване, да дига гюрултия, като е убѣденъ, че ще получи отговоръ, който може да бѫде какъвто и да е. Сѫщо се знае, че който прави запитване, ако не бѫде поддържанъ отъ никого, не само не може да бламира М-ра, но и разяснения може да не му се даджтъ. Отговаря М-ра както ще, и казва, туй ми е отговорътъ; болшинството одобрява и остава задоволно отъ отговора на М-ра и запитвача сѣда. Туй може да бѫде и е ставало. Азъ напълно съмъ убѣденъ и вѣрвамъ, че както М-ра Президентъ, тъй и всѣки другъ М-ръ е въ състояние да отговори и на 800 запитвания, защото, тѣ управляватъ, тѣ знаятъ работитѣ; каквото сѫ правили, могжтъ да го кажатъ открито, както и М-ръ Президентъ не крие. Но щомъ е тъй, тогава неразбирамъ, защо да се не упражнява този чл. отъ Конституцията? Азъ неказвамъ както Д-ръ Цачевъ, че трѣбва да наложимъ наказание на М-ра, който не е отговорилъ, но пакъ не трѣбва да се допуща такъвъ прецедентъ, т. е. да убѣждаваме въобще всички, че, ако се прѣстжпи този и онзи чл. отъ Конституцията, то не било нищо. Азъ просто искамъ да се забѣлѣжи въ протоколитѣ, че правата на прѣдставителитѣ, дадени отъ конституцията, отъ Вжтр. Правилникъ, когото ние изработихме сами, да не се потжпкватъ. Това е едно, а второ, когато нѣкой прѣдставитель направи запитване, и когато той не желае да получи отговоръ, ако се убѣди, че е запиталъ глупаво, прѣстжпно, неприлично и пр., въ такъвъ случай нему не се забранява да става и казва, че си оттѣглилъ запитването, че не желае да му се отговаря. Но, до колкото знамъ, миналата година такова нѣщо не е ставало Ако дѣйствително запитвача не се яви, то става такава работата, че свършватъ се запитванията до навечерието и топтанъ на всички въ единъ четвертъ часъ да се отговори.

Азъ мисля, че подигнатия въпросъ отъ г-на Д-ръ Цачева трѣбва да се разбере тъй: щомъ е направено запитване и то не е оттѣглено официално отъ запитвача, М-ра все е длъженъ да отговори до края на сесията. Може би вие иначе да разбирате, но азъ тъй разбирамъ въпроса, тъй е писано въ Конституцията и правилника. Може други да си тълкуватъ, че понеже запитвача не прѣтендира, да не се отговаря хичъ, но тогава защо се правятъ запитванията? Но да ли на истина не претендира запитвача за отговоръ, то е още въпросъ. Затова, въ заключение ще кажа, че желая да се забѣлѣжи въ протоколитѣ, че по отношение на запитванията да се вземе въ практика: щомъ запитва единъ прѣдставитель, М-ра да е длъженъ да отговори, и, ако нѣкой запитвачъ не желае, тогава самъ да оттѣгли запитването си.

М-ръ Стамболовъ: Имà щастието Нар. Събрание да чуе двама прѣдставители да говорятъ за работа въ туй Събрание, въ тая сесия, въ която нито една, нито другия е присжтствувалъ. Г. Китанчевъ е отъ допълнителнитѣ прѣдставители; а г-нъ Д-ръ Цачевъ всѣки знае, миналата година се разсърди и побѣгна, като каза, че нѣма да присжтствува, но не си устоя на думата, и сега виждаме, че се явява и даже участие въ дебатитѣ зима. Тѣ идатъ да питатъ за практиката тукъ по отношения на запитванията, да ли тя отговаря на чл. 107 отъ Конституцията и на чл. 41 отъ правилника. Азъ, г-да, казахъ какво е ставало. И който искаше да ме слуша, трѣбваше да ма е разбралъ, който не е искалъ да ме слуша, и сега да ми възразява, безъ да обрьща внимание на моитѣ доводи, може да прави каквото обича. Азъ казахъ и напрѣдъ, щомъ единъ запитвачъ не се намѣри въ засѣданието, когато запитването му е на дневенъ редъ, то се заличава безъ отговоръ. Прѣдставитель, направилъ запитване, вижда отпослѣ, че е глупаво, убѣждава се, че трѣбва да не се разисква, защото ще стане смѣшенъ, не се явява на засѣданието когато запитването му е на дневенъ редъ и — то се заличава отъ дневния редъ. Помните че г-нъ Дако Ангеловъ бѣше направилъ запитване: мисли ли М-ра на Правосѫдието да прѣдстави законопроектъ за печата. До гдѣто да му се отговори, този законопроектъ се внесе въ Народното Събрание. Какво да му се отговори? Щомъ впишете въ правилника на всѣко запитване М-ра да отговори въ растояние на 10 дни, тогава да, но въ вашия правилникъ е казано „до края на сесията"; т. е. имаме право на 14 Декемврий, по 4 часа, пространно или съ по една дума да отговоримъ на всѣко едно запитване. То е наше право. Ако бѣше турнато туй до 7 дни срокъ и тогава не отговоря, можете да кажете, че нарушавамъ правилника. Азъ бихъ желалъ въ Нар. Събрание да се говори за работитѣ отъ хора, които ги знаятъ и сѫ ги виждали. Да се говори на халосъ и отъ хора които не сѫ били тукъ, то е да не знаятъ какво правятъ. Да тълкуваме конституцията надали има нужда; особенно тоя членъ. М-ра го питатъ, той трѣба да отговори. Какво тълкувание искате? Ако ли пакъ сме отбѣгнали да отгово-

римъ на нѣкои запитвания, нека кажатъ тѣзъ, които сж ни питали. Да възразявамъ повече нещж. Само ще кажа, че прѣдставителитѣ не трѣбва да забравятъ практиката въ нашия парламентъ, че които запитватъ, само тѣ иматъ право да развиватъ своето запитване, и като му се отговори, ако и Нар. Събрание не е доволно, тогава се пристъпя къмъ разисквание отъ цѣлото Събрание. Щомъ е тъй, излиза, че запитвача на когото не е отговорено, трѣбва да има претенцията за да иска обяснения за това, а не други, волнонаемни адвокати.

Ст. Ив. Цвикю: (Отъ трибуната). Г-да прѣставители! Прѣдлежи да се разрѣши въпросътъ, именно тоя въпросъ, който е поставенъ отъ г-на Д-ра Цачева: тълкуването на 107 чл. отъ Конституцията, или да се обясни, какъвъ смисълъ и съдържание може да има той. Г-нъ Д-р- Цачевъ, слѣдъ като се яви величественно на трибуната, и слѣдъ като даде своитѣ си разяснения по настоящий въпросъ, излѣзе работата така, че той безъ да има право се яви, отъ трибуната да иска обяснения отъ министри, къмъ които той не е правилъ никакви запитвания. Намѣри се и другъ прѣдставителъ, а именно г-нъ Китанчовъ, който го поддържа, въ неговото тъй да кажж, много смѣшно искание.

Г-да прѣдставители! Г-нъ Д-ръ Цачевъ, съ единственна цѣлъ направи туй нѣщо, именно, за да се разясни 107 чл. отъ Конституцията, за да компрометира министритѣ, които сж на стола, че не сж отговорили на нѣкои запитвания, направени отъ нѣкои г-да прѣдставители. Моля Ви се г-не Д-ре Цачовъ, въ 1881 год. цѣлата Конституция наруши ти, а не само 107 чл. (Тропание отъ опозицията). Недѣйте тропа, че още не е . . . . . (*Прѣдсѣд*: Лични, расправии не се допущатъ). Да не тропатъ (*Д-ръ Цачевъ*; Не съмъ билъ М-ръ-Прѣзиденъ!) когато не имъ ярядисва, а да слушатъ, какво ще искажж. (*Прѣдсѣд.*: Моля тишина). Азъ говоря, защото нѣма право само г-нъ Д-ръ Минчо Цачевъ да се явява тукъ да говори и да ни нарича, че незнаемъ да четемъ и пишемъ. Ние съ нашата домашна логика ще кажемъ, че е глупавъ. Въ протоколътъ отъ 21 Октом., ако погледнешъ ще видишъ, че ти си признатъ за глупавъ. Забѣлѣжено е... (Тропание. *Д-ръ Цачевъ*: Протестирамъ! *Прѣдсѣд.*: Лични обяснения не се допущатъ г-нъ Цвикю!) Не сж това лични обяснения, протоколъ имамъ; и той се яви съ протоколъ тукъ. (*Гласове*: На прѣдмѣта!)

Г-да прѣдставители! Г-нъ Д-ръ Цачевъ много плаче за 107 чл. отъ Конституцията, — хемъ отъ трибуната излѣгва — като че той съвсемъ не е нарушавалъ Конституцията. Азъ г-да прѣдставители, ще отправя запитване къмъ г-на Д-ра Цачева, и той като честенъ человѣкъ да ми каже: не е ли нарушение на 107 чл. отъ Конституцията, когато единъ человѣкъ, като Д-ръ Цачева, се явява и казва, че на еди-кого си главата ще разцѣпите въ Лѣсковецъ. Това е нарушение на цѣлата Конституция. И ще го запитамъ едно нѣщо. (Шумъ. Тропанье. *Гласове*: На прѣдмѣта!) Г-да прѣдставители! Азъ ще бждж много по кжсъ, защото виждамъ, че на г-на Д-ра Цачевъ, съвсемъ не му е угодно да слуша за своитѣ погрѣшки, които е направилъ, а много му е угодно да говори за чуждитѣ. За туй ще кажж, че 107 чл. отъ Конституцията, г-да прѣдставители, не е нарушенъ, защото единъ прѣдставитель, кога направи запитване къмъ м-ра, длъженъ е този прѣдставитель, той самъ да стане и да иска отъ м-ра, ако не му е отговорилъ, да му отговори. Нъ понеже никой отъ г-да прѣдставителитѣ, които миналата година сж правили запитвания къмъ г-на М-ра-Призидента или къмъ другитѣ министри не се е явилъ да иска никакво удовлетворение отъ страна на министритѣ, зарадъ туй азъ считамъ, че направеното прѣдложение отъ страна на Г-на Д-ра Цачева, като прѣдложение, което не е умѣстно и като глупаво, да се остави безъ да се разисква по-нататъкъ и прѣдлагамъ . . . . (*Единъ гласъ*: 14-й членъ ли?) нѣма да прѣдложж прѣкращение на дебатитѣ. (*Д-ръ Цачевъ*: Искамъ думата за лично обяснение). Не съмъ свършилъ още г-нъ Цачевъ!

Прѣдсѣд.: Лични обяснения не се позволяватъ. Нѣмате думата г-нъ Цвикю. Думата има г-нъ Коцовъ.

Д. Ц. Коцовъ: Г-да прѣдставители! По разискването въпросътъ на г-на Д-ра Цачева, азъ не искамъ да се повръщамъ. Искамъ само да възразя на почтенния Търновски депутатъ г-на Китанчева, който каза, че има прѣдставители, които задавали запитвания само за салтанатъ. Не е истина туй г-да. Като депутатъ, задалъ съмъ запитване съ цѣло съзнание и мень ми се е отговорило. Само върху едно запитване не ми се е отговорило, по причина, че въ туй врѣме, когато бѣ готовъ отговора, азъ бѣхъ боленъ. Трьсенъ бѣхъ отъ Събранието, нъ неможахъ да се явя. Слѣдователно, за всичкитѣ думи, на прѣдговорившитѣ, които говориха тукъ, и които си зематъ инициатива за адвокати, азъ протестирамъ. (тропание.) Правителството е било всѣкога готово да отговаря (*Гласове*: Вѣрно! Ржкоплѣскания).

Зах. Градинаровъ: Г-да прѣдставители! Азъ незная да ли има нужда още да се говори, по повдигнатия отъ г-на Д-ра Цачева въпросъ: но азъ ще забѣлѣжа само туй, че твърдѣ справѣдливо и умѣстно е казалъ единъ отъ нашитѣ учени мжже слѣдующитѣ думи: „на чуждъ гробъ безъ сълзи плаче.“ Така могж да характерезирамъ азъ прѣдложението на г-на Д-ра Цачева, който отива да плаче на чуждъ гробъ. Защото, министритѣ не били отговорили на еди-кои запитвания, направени ота други прѣдставители, кой е далъ право на г-на Д-ра Цачева да иска обяснения? — Да ли г-нъ Д-ръ Цачевъ има пълномощие отъ тѣзи прѣдставители, незная, нъ азъ силно се съмнѣвамъ въ истината, че г-нъ Д-ръ Цачевъ е зелъ инициативата да бжде волнонаеменъ защитникъ на онѣзи прѣдставители, които сж направили запитвания.

Можяше г-нъ Д-ръ Цачевъ въ качеството си на народенъ прѣдставитель да отправи едно запитване къмъ г-на М-ра на Вжтр. Дѣла, или же къмъ цѣлото правителство: има ли намѣрение правителството да испълнява въ точность 107-й чл. отъ Конституцията или не. Ако направяше такова прѣдложение, щѣше да му се оттовори,

и такова нѣщо, ако бѣ направилъ, щѣше да бѫде умѣстно, законно и справедливо; нъ да прави запитване за запитванията само и само да намѣри мотивъ за говоряние, това неразбирамъ.

Г-нъ Китанчовъ, който прилича на онѣзи ялъ пехливане, които всѣкога желаятъ да се истърватъ неповрѣдими, като го е срамъ да поддържи прѣдложението на г-на Д-ра Цачева, дохожда да ни дава съвѣти и лекции, че съзнателно билъ нарушаванъ 107-й чл. отъ Конституцията. Колкото за себѣ си, г-да прѣдставители, азъ протестирамъ, а вѣрвамъ и вие ще протестирате срѣщу тия думи на г-на Китанчова; защото никога прѣдставителството и правителството не сѫ нарушавали 107-й чл. отъ Конституцията. Както всѣки прѣдставитель има право да прави запитвания, така сѫщо, той има право и да си ги оттѣглюва, било официално, било тихомълкомъ. Официално може да го оттѣгли, като заяви въ Събранието, а тихомълкомъ, като излѣзе отъ засѣданието, съ което той мълчаливо казва, че неиска да се тури на дневний редъ, отговора по запитването му. Това нѣщо, прѣстѫпление ли е, моля ви се? Де е тукъ нарушението на 107-й чл.?

Колкото за уроцитѣ, които г-нъ Китанчовъ дава на прѣдставителството, а именно, какъ трѣбва да ставатъ запитванията, какъ трѣбва да се заявява за оттѣгляние, какъ да се турятъ на дневний редъ и пр., азъ би желалъ тѣзи да отхвърлимъ, и лекцитѣ на г-на Китанчова, да си останатъ за негова смѣтка, тъй като той може да има нужда отъ тѣхъ, а не прѣдставителството. Защото 107-й чл. е ясенъ, никакви тълкувания, преиначения и философии не могѫтъ да се допуснѫтъ по него. Така сѫщо и 41-й чл. отъ правилника не е нищо друго, освѣнъ извлечение отъ чл. 107-й на Конституцията, и нѣма нито противорѣчия, нито затруднения за народнитѣ прѣдставители, да разбиратъ какъвъ смисъль и значение иматъ тия членове.

Зарадъ туй, мень ми се чини, че колкото се говори не му бѣше мѣстото и времето, и азъ незная, да ли Нар. Събрание ще губи своето врѣме съ такива неумѣстни прѣдложения, които нѣматъ никакъвъ смисъль и значение. Най послѣ, Народното Събрание трѣбва да се произнесе да ли иска да се говори още по тоя въпросъ или не.

Прѣдсѣд.: Желае ли Събранието да се говори още по тоя въпросъ? (*Д-ръ Цачевъ*: Двѣ думи искамъ да кажа за обяснение!) Нѣмате думата, г-нъ Д-ръ Цачевъ! Г-нъ Градинаровъ слѣдъ като свърши говоряниего си, прѣдложи на Нар. Събрание, да рѣши: трѣбва ли да се говори още или не. Такова прѣдложение може да направи всѣки единъ отъ ораторитѣ. Ще туря на гласуване прѣдложението на г-на Градинарова. Който желае да се говори още по тоя въпросъ да си вдигне ржката. (Меншество.) Значи нѣма да се говори.

Г-да прѣдставители! Когато г-нъ Д ръ Цачевъ направи прѣдложение, бюрото е мислило, че той ще посочи, че не е отговорено на нѣкое негово запитване; нъ слѣдъ неговата рѣчь, излѣзе другояче. Мисли ли Нар. Събрание, че подигнѫтия отъ г-на Д-ра Цачева въпросъ трѣбва да се остави безъ послѣдствие? (*Гласове*: Да остане безъ послѣдствие!) Който желае да остане безъ послѣдствие да си вдигне ржката (Болшинство.)

И тъй, остава безъ послѣдствие. (*Д-ръ Цачевъ*: Искамъ двѣ думи да кажа!) Въпроса ви е рѣшенъ вече г-нъ Д-ръ Цачевъ.

Вторий въпросъ отъ дневний редъ е: прѣдложението на г-на Векилова за истълкуване 34-й чл. отъ Вѫтр. Правилникъ. (*Д-ръ Цачевъ*: Народнитѣ прѣдставители, иматъ право да говорятъ.) Ако искате да говорите по вторий въпросъ, може да ви се даде думата. (*Д-ръ Цачевъ*: Г-да прѣдставители. . . .) Г-нъ Цачевъ, правилникътъ непозволява да се повръщате върху рѣшени вечъ въпроси. (*Д-ръ Цачевъ*: Вие сте длъжни да ме защитите кога други мя нападатъ). Отнемамъ ви думата, г-нъ Цачевъ! Г-нъ Векиловъ има думата.

Хр. Векилевъ: Въ миналото засѣдание азъ искахъ да се тури на разискване 34 членъ отъ Правилника за вѫтрѣшния редъ на Нар. Събрание (Отива на трибуната). Причината заради това, г-да прѣдставители, е слѣдующата. На мнозина отъ г-да прѣдставителитѣ е извѣстно, че се подаватъ прошения въ Нар. Събрание на името на Нар. Събрание, на името на г да Министритѣ и се прѣпращатъ за разрѣшение въ Нар. Събрание. Чл. 34 отъ правилника казва, че прошения, които се внасятъ въ Нар. Събрание се не четятъ, а се испращатъ отъ г на прѣдсѣдателя въ специални коммиссии, и тѣзи сѫщитѣ коммиссии, които прошения намѣрятъ за добрѣ, внасятъ съ докладъ въ Нар. Събрание, а други прѣпращатъ за надлѣжно распореждание въ М-вата. Обаче въ тѣзи сѫщитѣ коммиссии, като членъ въ тѣхъ, е станало по между ни недоразумение, защото, г-нъ прѣдсѣдателя на коммиссиитѣ, разбира се, съ нѣкои отъ членоветѣ, много отъ тия прошения сѫ оставили безъ послѣдствие — безъ послѣдствие, казвамъ, отъ самата коммиссия. Сега, да ли въ право е коммиссията, да оставя прошенията безъ послѣдствие, прошения, на които подателитѣ чѣкатъ, да видятъ резултата отъ Нар. Прѣдставителство, като какъ е погледнало на тѣхъ, да ли тѫзи тѣхна проеба ще се удовлетвори, или не; но за жалость това немогѫтъ да чуятъ, тъй като коммиссията е оставила прошенията имъ безъ послѣдствие и ги е испратила въ канцеларията на Нар. Събрание, одъ гдѣто Богъ знае кадѣ отиватъ — разбира се отъ гдѣто сѫ дошли. Сега, прѣдставямъ право на почитаемото Нар. Събрание, да разрѣши, компетентна ли е коммиссията, и може ли да се счита, че тя испълнява точно чл. 34 отъ Правилника за вѫтрѣшния редъ, като оставя прошенията безъ послѣдствие, безъ да й се дава това право? Моля, именно за това, защото ми са случи да видя самъ съ очитѣ си, както миналата година, тъй и тѫзи, да се оставятъ прошения безъ послѣдствие безъ знанието на Нар. Събрание. Заради това турихъ 34 чл. за разискване, да се произнесе почитаемото Нар. Събрание. това право принадлѣжи ли на коммиссията, или на цѣлото Нар. Събрание?

Прѣдсѣд.: Г-да прѣдставители! За освѣтление въ по нататъшното разискване, азъ считамъ за нуждно да съобщя, до колкото знамъ, че коммиссиитѣ сѫ оставяли

безъ послѣдствие само тѣзи прошения, съ които се искатъ служби. (*Векиловъ*: Не е вѣрно). Г-нъ Градинаровъ има думата.

З. Градинаровъ: Г-да прѣдставители! Миналата година, когато се редактираше вѫтрѣшний правилникъ за Нар. Събрание, въ тая коммиссия имахъ честьта и азъ да бѫдж членъ, и зная мотивитѣ, по които се е рѫководила коммиссията да видоизмѣни тоя 34 чл., който бѣше 32 или 33 въ ветхия правилникъ. Причината на това, за да се видоизмѣни и поясни, бѣше слѣдующата. Оплаква се единъ, че данъка му билъ много, другъ оплаква се, че клета вмѣсто 5 гроша земалъ му емлякъ 7 гроша; за това моли Нар. Събрание да му смали данъка отъ 7 на 5 гроша. Имаше прошение, което казва: като минавахъ изъ улицата, единъ старши стражарь ме бутна и съ това ме оскърби, за това моля да се отчисли тоя стражаръ. Трети се оплаква, че нѣкой си околийски началникъ, като му билъ даденъ единъ испълнителенъ листъ, искалъ да му секвестира стоката и пр. Прошения такива, които, отправени до Нар. Събранне, трѣбваше да се разрѣшатъ не стъ Нар. Събрание, ами отъ надлѣжний Министръ; защото, ако единъ старши, или младши стражаръ е оскърбилъ нѣкого, Нар. Събрание неможе да се занимава съ това, а надлѣжний Министръ; ако ли нѣкому е увеличенъ данъкътъ, то и за това има надлѣженъ каналъ. А пъкъ прошения, които по своята важность трѣбва да бѫдатъ съобщени въ Нар. Събрание, то е твърдѣ ясно казано въ този членъ. Ако единъ поборникъ на основание закона за поборницитѣ иска пенсия, но при туй си прошепне не прилага никакъвъ документъ, коммиссията на законно основание го оставя безъ послѣдствие, като неоснователно, и не го прѣпраща, като сегашната коммиссия въ канцеларията на Нар. Събрание, но въ дена, когато се съобщаватъ прошенията излиза на трубуната нейния докладчикъ и докладва, че прошението на Петко Стояновъ, съ което иска пенсия, е оставено безъ послѣдствие на тия и тия основания. Съобщава се просто за знание на Нар. Събрание. А пъкъ прошенията, които по своята важность трѣбва да бѫдатъ съобщени по други причини, тѣ се четѫтъ въ Събранието. Ако сегашната коммиссия е направила таково нѣщо, щото да остави безъ послѣдствие нѣкои прошения, за което пъкъ отъ друга страна има право, както каза г-нъ прѣдсѣдателя, на пр. прошенията за служба, защото Нар. Събрание не раздава служби, то нѣма и какво да се говори за това. Ето какво е разбирала коммиссията, когато е редактирала тоя членъ, и мень ми се чини, че той е ясенъ.

Ник. Шивачевъ: Както се вижда работата, г-нъ Векиловъ не еималъ щастието или нещастието постоянно да посещава коммиссията, а нѣкой день, когато коммиссията може би е имала вече десетина засѣдания, негова милость дохожда да бърка архивитѣ, разглежда прошенията, които сѫ рѣшени, и вѣроятно е намѣрилъ нѣкое прошение не разрѣшено по негово желание, и дига гюрултия, че не билъ приспособенъ чл. 34. Той като членъ, можѣше най-добрѣ постоянно да посѣщава коммиссията, и послѣ това, да дава своитѣ съвѣти, за да може да я рѫководи съ своитѣ прѣдложения, които може да се приемеха отъ коммиссията, а не сега да излиза тукъ въ Нар. Събрание да дава тия свои съвѣти.

Негова милость нѣма желание да дохожда въ коммиссията, и ако коммиссията е влѣзла въ заблуждение, той можеше и безъ Нар. Събрание да я исправи. Най сѣтнѣ, ако той е видѣлъ, че сега има 50 прошения, трѣбваше да доде миналата година, и щѣше да види, че имаше хиляди прошения и, ако практиката, която той сега прѣдлага, се испълняваше, тогава Нар. Събрание трѣбваше да засѣдава не два мѣсеца, но двѣ години, и пакъ нѣмаше да бѫдатъ разгледани тия прошения. На това основание, а както забѣлѣжи и г-нъ Градинаровъ, коммиссията и Нар. Събрание сѫ редактирали както трѣбва чл. 34 отъ правилника. А да ли е това по желанието на г-на Векилова, или не е, това не е моя работа. Тъй щото, съ тоя членъ Нар. Събрание дава право на коммиссията, слѣдъ като разгледа прошенията, да имъ даде нуждната резолюция, или да ги прати въ Министерството, или пакъ да ги докладва въ Нар. Събрание, за които непрѣменно се изисква рѣшението на самото Събрание. Напримѣръ, много отъ подателитѣ на прошенията искатъ, да кажемъ, пенсия. Има законъ за поборницитѣ, и естественно е, че гдѣто ще се докладва напр. едно таково прошение въ Нар. Събрание, коммиссията казва, да се прати въ М-вото на Вѫтрѣшнитѣ Дѣла съ молба или прѣпоржка, да се удовлетвори—да му се отпусна нуждната пенсия. Сѫщата работа, която ще да испълни Нар. Събрание, на което не е роль въ дадения случай, трѣбва да я испълни М-ра: защото, Нар. Събрание вече е издало законъ и казва на М-ра да са рѫководи по него. Ако би коммиссията да намира, че въ дадений случай, нар. за учителитѣ, нѣма законъ за пенсии, или нѣкои други такива поборници, тогазъ татакива прошения докладва ги въ Нар. Събрание, и то опредѣля резултатътъ. Що се касае до тия, които оставатъ безъ послѣдствие, то е другъ въпросъ, и най добрѣ може Ямболкий прѣдставитель, г-нъ Векиловъ да направи въ коммиссията прѣдложение, и безъ Нар. Събрание, и да се свърши въпросътъ. Коммиссията още не е докладвала никакви прошения, слѣдователно, може би и тълкуването на чл. 34 да се испълни така, както желае г-нъ Векиловъ, щомъ доде да докладва коммиссията. Но за това, той трѣбва да чака, да види какво ще направи коммиссията, а че тогава да прави въпросъ.

Това е, което трѣбва да му се отговори, и вѣрвамъ, че ще му бѫде угодно.

Хр. Векиловъ: Не ми е угодно, искамъ думата.

Д. Петковъ: Г-да прѣдставители! Азъ ми се струва, че се занимаваме съ излишни работи. Чл. 34 отъ Правилника казва: (Чете):

„Прошенията не се прочитатъ прѣдварително въ Нар. Събрание, а незабавно слѣдъ получването имъ се прѣпращатъ отъ прѣдсѣдателя въ специалната за тѣхъ коммисия, която докладва на Събранието само тѣзи, за които се изисква неговото рѣшение, или по тѣхната важность, трѣбва да бѫдатъ извѣстни на Събранието; а останалитѣ

прѣпраща въ надлѣжнитѣ министерства, за по нататъшно распореждание."

Значи, коммисията може и да оставя нѣкои прошения безъ послѣдствие, но тя нѣма това право, и азъ не знамъ да ли коммисията е направила това, да е оставила нѣкое прошение безъ послѣдствие. Ако види, че се иска служба, или пенсия, за тия работи има законъ; всичкитѣ работи за които има законъ, ще ги прѣпраща въ М-вото.

А работи, за които нѣма законъ, или за извѣстни пенсии на заслужили хора вънъ отъ всѣкакъвъ законъ, както бѣше съ дѣдо Чомаковъ, дѣдо Славейковъ и т. н. тѣ се внасятъ въ Събранието. Естественно е това. Но азъ ми се струва, че напраздно се занимаваме сега съ подобенъ тъй ясенъ въпросъ. Г-нъ Векиловъ, по-право бѣше, да прѣдложеше да се измѣни, отколкото да се тълкува членътъ. Можѣше да каже, че всѣко нѣщо трѣбва да се чете въ Нар. Събрание. Но вие знаете, че миналата година, единъ отъ мотивитѣ, който ни накара да направимъ това, е, че въ Нар. Събрание имаше повече отъ 2-3000 прошения. Сега, при такъвъ ясенъ членъ да се занимаваме два часа, е безполезно. Ако г-нъ Векиловъ прѣдлагаше да се измѣни членътъ, тогава разбирамъ; но тъй незная защо да се занимаваме съ тия нѣща.

Ив. Стойновъ: Г-да прѣдставители! Този въпросъ, който е възбудилъ Ямболский прѣдставитель, г-нъ Векиловъ, е билъ възбуденъ най-напрѣдъ въ коммиссията помѣжду менѣ и него. (*Векиловъ*: Лжа е.) (Смѣхъ). Но тоя въпросъ г-нъ Векиловъ нѣка да каже едно нѣщо само — защо се оставятъ безъ послѣдствие нѣкои прошения. Азъ имахъ честьта оная година да видя едно прошение такова: единъ младъ момъкъ дохожда съ едно куче да си търси прошението, и заплашва че ще подаде на Княза прошение за служба. Ето ви единъ примѣръ, който е достаточенъ да ви убѣди, кои прошения коммиссията оставя безъ послѣдствие. Обаче прошенията, които подпадатъ къмъ докладъ на Нар. Събрание, и да се оставятъ безъ послѣдствие, ще се докладватъ. Напримѣръ, коммиссията е оставила нѣкои прошения безъ послѣдствие въ рѣшението си, но тѣзи прошения сж отъ характеръ, които подлѣжатъ на докладъ на Нар. Събрание. Зарадъ това, тѣзи прошения, като се отъ категорията на ония, които подпадатъ къмъ докладъ на Народното Събрание, ще бждатъ докладвани. А другитѣ оставя безпослѣдствие за туй, защото, не могжтъ да се турятъ никждѣ — нито да се проводятъ въ Министерството, нито никждѣ другадѣ: просто написана глупость и пратена въ Събранието. Ето кои прошения коммиссията е оставила безъ послѣдствие; ето за кое претентира г-нъ Векиловъ, че трѣбвало всичко да се докладва въ Нар. Събрание. Азъ мисля, както каза и г-нъ Шивачевъ, че ако бѣхме докладвали всичкитѣ прошения, бждете увѣрени, че ние онжзи година имахме 2-3000 прошения, съ които трѣбваше да се занимаваме двѣ години. Какво обаче направи коммиссията? — Раздѣли се на 3-4 секции, и захвана едно подиръ друго безъ послѣдствие, и тѣзи които подпадаха подъ Министерствата, испрати ги, а тѣзи които подпадахж подъ докладъ на Събранието, докладва ги. Зарадъ, туй азъ заявявамъ, че ще се докладватъ и тѣзи, които се оставени безъ послѣдствие, и, като мисля, че въпроса е исчерпанъ, прѣдлагамъ да се прѣкратятъ дебатитѣ.

Хр. Векиловъ: Немогжтъ да се прѣкратятъ дебатитѣ. Искамъ думата.

Прѣдсѣд: Г-нъ Векиловъ има думата. (*Гласове*: Има прѣдложение да се прѣкратятъ дебатитѣ.) (Тропание. Шумъ.)

Хр. Векиловъ: Азъ моля, да ми се даде думата, да отговоря.

Прѣдсѣд: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че г-нъ Векиловъ, който е направилъ прѣдложението, слѣдъ като говорятъ ораторитѣ може да имъ отговори, при всичко че г. Стойновъ направи прѣдложение, да се прѣкратятъ дебатитѣ, защото счита въпроса за исчерпанъ: тъй разбирамъ правилника: че прѣдложителя г-нъ Векиловъ, макаръ и да има прѣдложение за прѣкратяване дебатитѣ, може да кажа нѣкоя дума. . . . (*Гласове*: Не е обвиняемъ). Но за да не мя обвинятъ, че ще наруша правилника, азъ ще подложя въпроса на гласуване. Г-нъ министръ Стамболовъ има думата.

М-ръ Стамболовъ: Мень ми се струва, че не може да се въвеждатъ за двама прѣдставители двѣ практики и въ сжщото засѣдание, даже и зарадъ туй, че г-нъ Векиловъ не може да има никакви по-голѣми преимущества, отъ другитѣ г-да прѣдставители. Г-нъ Векиловъ, като прави прѣдложение, трѣбваше да развие и да каже ясничко, каквото можѣше, защото, тукъ не се разговаряме, а работа ужъ вършимъ. Негова милость каквото имаше да каже, каза го, нему му възразихж, и 14 чл. е въ сила, и не може да се дава никому дума.

Прѣдсѣд: Мисли ли Народното Събрание че на това лице, което е направило прѣдложение, слѣдъ като го развие и му се отговори, трѣбва пакъ да му се дава послѣдня дума, втори пжть, макаръ и да има прѣдложение, за прѣкращение дебатитѣ? (*Гласове*: нѣма право). Мисли ли Нар. Събрание, че трѣбва втори пжть да му се дава думата? (*Гласове*: Не трѣбва).

Хр. Векиловъ: Какъ не трѣбва? Ако се изопачатъ думитѣ му, трѣбва да. . . .

Прѣдсѣд: Моля ви, г-нъ Векиловъ, недѣйте нарушава тишината. Въпроса ще стане много ясенъ.

Който отъ г-да прѣдставителитѣ мисли, че на прѣдложителя трѣбва да се дава втори пжть послѣдня дума, макаръ и да има прѣдложение да се прѣкратятъ дебатитѣ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). И тъй, нѣма да се дава втора дума щомъ има прѣдложение за прѣкратявание дебатитѣ.

Има прѣдложение отъ г-нъ Стойновъ, да се счете, че въпроса е исчерпанъ. Желае ли Нар. Събрание, да се говори? (*Гласове*: Не желае). Който желае да се говори, да си вдигне ржката. (Меншество). Нѣма да се говори.

Хр. Векиловъ: Вие, г-нъ прѣдсѣдателю, оставяте хората да имъ се изопачаватъ думитѣ и на тѣхъ не давате дума. . .

Прѣдсѣд: (Звъни). Азъ ще помоля г-на Векилова, да не говори, когато нѣма думата.

Мисли ли Нар. Събрание, че прѣдложението на г-на Векилова трѣбва да се остави безъ послѣдствие? (*Гласове*: Мисли). Който не приема, да се остави прѣдложението на г-на Векилова безъ послѣдствие, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). И тъй прѣдложението на г на Хр. Векилова се оставя отъ Събранието безъ послѣдствие.

Идущий въпросъ на дневенъ редъ е, докладване на разни коммиссии. Г-нъ Стоковъ има думата.

Илия Стоковъ: Г-да прѣдставители! Тъй като Августейшата майка на НЕГОВО ЦАРСКО ВИСОЧЕСТВО ще отпжтува днесъ за Виена, то прѣдлагамъ, щото засѣданието да се закрие сега, за да може да се приготвятъ г-да прѣдставителитѣ да ѝ пожелаятъ добъръ пжть. (*Гласове*: Съгласни).

Прѣдсѣд: Г-нъ Стоковъ прѣдлага, тъй като Нейно Ц. Височество Принцесса Климентина, Августейшата майка на НАШИЯ ГОСПОДАРЬ днесъ, въ 4 1/4 часа си тръгва отъ България, да се закрие засѣданието прѣди урѣчений часъ, за да могжтъ г-да прѣдставителитѣ да отидатъ да я испратятъ. Приема ли се това прѣдложение? (*Гласове*: Приема се). Който не го приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Засѣданието се закрива.

(Закрито въ 3 1/4 часа слѣдъ пладнѣ).

Прѣдсѣдатель: **Д. Тончевъ.**

Секретари: **Зах. Градинаровъ.**, **Ив. Златаревъ.**, **Геор. Пѣневъ.**, **Антонъ Байчовъ.**, **Ив. Халачовъ.**

Подпрѣдсѣдатели: **З. Стояновъ.**, **П. Славковъ.**

Секретари: **Йор. Симеоновъ.**, **Д-ръ Сарж-Ивановъ.**, **Христо Лѣкарски.**, **Ат. Гр. Каракашевъ.**, **Дим. Петковъ.**, **Д-ръ Стояновичь.**

Стенографъ: **Х. Гюлгелиевъ.**